

Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut

Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 13 dhjetor 2014

Lënda nr. 226/09

Draginja VUJAÇIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 13 dhjetor 2014,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues
Christine Chinkin
Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa është paraqitur më 7 prill 2009 dhe është regjistruar më 30 prill 2009.

2. Më 23 dhjetor 2009 dhe 20 korrik 2011, Paneli kërkoi nga ankuesja të ofrojë informata shtesë. Nuk është pranuar asnjë përgjigje nga ankuesja.
3. Më 2 shkurt 2012, për ankesën u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)¹, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës. Më 5 mars 2012, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
4. Më 11 maj 2012, Paneli e shpalli ankesën të pranueshme.
5. Më 17 maj 2012, Paneli ia përcollti vendimin e vet PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës dhe gjithashtu kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin. Më 28 shkurt 2013, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut në lidhje me bazueshmërinë e ankesës së bashku me kopjet e dosjeve hetimore.
6. Më 18 nëntor 2014, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me rastin mund të konsiderohet përfundimtare. Më 20 nëntor 2014, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm²

7. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershori të vitit 1999.
8. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njëren anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershori 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershori 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një “Marrëveshje Tekniko-Ushtarake” përmes së cilës u pajtuan mbi

¹Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

²Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, “Siç është parë dhe treguar”, vell. I (tetor 1998 – qershori 1999) dhe vell. II (14 qershori – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Libër kujtimi për Kosovën” (<http://www.kosovomemorybook.org>); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, “Situata në Kosovë: Një vlerësim” (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

9. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e “një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt” dhe përkohësisht të sigurojë “rendin dhe sigurinë publike”, derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i “promovojojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut” në Kosovë në pajtim me standarde e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.
10. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.
11. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sillavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrale, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, irrahjeve dhe frikësimit.
12. Megjithëse shifrat mbresin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.
13. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për

zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombetarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

14. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përvèç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershore 1999 - dhjetor 2000.
15. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershore të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombetarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej titorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombetarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm”.
16. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijuat Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijuat Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimate (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-RFJ duke ritheksuar, mes tjera, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunititetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombetar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.
17. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i

cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

18. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarrja nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq

19. Ankuesja është gruaja e z. Sllobodan Vujaçiq, motra e z. Lluka Petrushiq dhe kunata e znj. Radmilla Petrushiq.
20. Ankuesja deklaron se më 17 qershori 1999, pasi ushtarët e KFOR-it e përfunduan patrullimin e tyre në fshatin Banjë e Pejës, Komuna e Istogut, pjesëtarët e UÇK-së hynë në shtëpinë familjare të ankueses dhe e rrëmbyen z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq. Që nga ajo kohë, vendndodhja e të gjithë tre personave është e panjohur.
21. Ankuesja deklaron se rrëmbimet iu raportuan KFOR-it, Kryqit të Kuq të Malit të Zi, KNKK-së dhe Ambasadës Italiane.
22. Më 5 shtator 2001, KNKK-ja paraqiti një kërkesë për kërkimin e z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiqdhe znj. Radmilla Petrushiq. Emrat e tyre, po ashtu, janë përfshirë në bazën e të dhënavë të përpiluar nga ZPZHTML e UNMIK-ut³. Nëshënimet në lidhje me z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq në bazën e të dhënavë ‘online’ të mbajtur nga KNPZH⁴ jepet 17 qershori i vitit 1999 si data e raportimit të zhdukjes dhe në pjesët e tjera relevante thuhet: “Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së.”

C. Hetimi

Hapja e dosjeve relevante

³Baza e të dhënavë e ZPZHTML-së nuk është e hapur për publikun. Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 1 dhjetor 2014.

⁴Baza e të dhënavë e KNPZH-sështënëdispozicionnë: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasur më 1 dhjetor 2014).

23. Më 28 shkurt 2013, UNMIK-u ia paraqiti Panelit dokumentet që më parë i kishin mbajtur ZPZHTML e UNMIK-ut, NJPZH dhe EULEX-i. Më 20 nëntor 2014, UNMIK-u ia konfirmoi Panelit se janë ofruar të gjitha dosjet në posedim të UNMIK-ut.

24. Për sa i përket publikimit të informatave që përbajnjë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

Dosjet e ZPZHTML-së/NJPZH-së në lidhje me z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq

25. Dosja e NJPZH-së përmban një memorandum përdorim të brendshëm tëzyrës të datës 1 qershor 2000, nga një hetues i NJPZH-së për udhëheqësin e NJPZH-së, lidhur me rastin. Hetuesi i NJPZH-së ofroi informata se ai ishte kontaktuar nga ankuesja dhe se ajo e kishte informuar atë rrëmbimit të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq. Përveç që ofrohet një përshkrim i detajuar i rrëmbimit, në memorandum gjithashtu thuhet se ankuesja e informoi hetuesin se fqinji i saj shqiptar, N.F., ishte ndalur te shtëpia familjare mu para rrëmbimit dhe e kishte pyetur atë se kur familja synon të largohet. Ankuesja deklaroi se N.F. kishte arsyé të jetë i hidhëruar me burrin e saj, z. Sllobodan Vujaçiq. Ankuesja gjithashtu deklaroi se fqinja tjetër shqiptare, H.A., i kishte treguar asaj më 27 qershor 1999 se ajo e kishte parë se znj. Radmilla Petrushiq ishte vrarë afërfshatit Vrellë.

26. Dosja e NJPZH-së përmban kopjet e tre formularëve jo të plotë, pa datë, për identifikim ante-mortem të viktimës, të gjithë të bashkëngjitur në dosjen nr. 2000-000458. Përveç që përbajnjë detajet personale dhe përshkrimin ante-mortem të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, ata ofrojnë emrin, adresën dhe numrat e telefonit të të dyve, ankueses dhe vëllait të saj z. M.P.

27. Dosja e NJPZH-së përmban një kopje, pa datë, të një letre që ankuesja ia dërgoi shefit të Policisë së UNMIK-ut. Në letër, ankuesja paraqet detajet e rrëmbimit të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, si dhe ofron emrin e një dëshmitaritë mundshëm, N.F., i cili akoma jeton në fshatin Banjë e Pejës dhe mund të jetë në gjendje të ofrojë informata shtesë.

28. Dosja e NJPZH-së përmban një raport, pa datë, për vazhdim të rastit për z. Lluka Petrushiq, i bashkëngjitur në dosjen nr. 2000-000458. Raporti përmban shtatë informacione të futura, me datat që radhitën prej 5 qershorit të vitit 2000 deri më 5 mars 2003. Në informacionin e futur më 3 janar 2001 thuhet “Ne e morëm një informatë nga interneti nga Serbia se trupat e tyre ishin gjetur në Banjë, Istog”. Informacioni i futur më 21 maj 2002 përfshin “formularin DVI (Të dhënat AM) të marrë nga zyra e BG dhe gjithashtu deklarata e vëllait të PZH-së...” Një përkthim në gjuhën angleze i deklaratës së dëshmitarit i vëllait të z. Lluka Petrushiq z. S.P. është gjithashtu i bashkëngjitur së bashku me një hartë të rajonit, idatës 16 maj 2002, bashkëngjitur në dosjen nr. 2000-000458. Përveç informatave tanimë të ofruara nga

ankuesja rrëth rrëmbimit, në deklaratën e dëshmitarit thuhet:

“[e]kziston dyshimi se natën e njëjtë ata u vranë në fshatin Kamenicë.Pastaj kufomat e tyre janë çuar me vetura në rrugën Vrellë-Kaliquan në vendin Gubavica, në vendin ku një përrua i vogël ndan rrugën (skica e hartës-në vendin e ngjarjes në 2.3).Ky modus operandi iu dha familjes nga shqiptarët lokalë dhe nga motra e cila mbeti në shtëpinë e Sllobodan Vujaçiqit 14 ditë pas rrëmbimit; emri i saj [ankuesja].Brenda një muaji pas rrëmbimit shqiptari Q.L. një ekonomist nga vendi Banjë...derisa po kalonte dhe kërkonte babanëe tij të zhdukur, ai e gjeti dhe e identifikoi të vrarë Radmilla Petrushiqin dhe jo shumë larg prej saj ai e gjeti babanëe tij...Ai e la atë në gjendjen e njëjtë ashtusi e gjeti, dhe sipas burimit tjetër jozyrtar fshatarët lokalë e varrosën atë në vendin e njëjtë apo në afërsi. Vëllai dhe dhëndri: Lluka Petrushiq dhe Sllobodan Vujaçiq ishin hedhur të vdekur në vendin e njëjtë dhe me sa duket ishin varrosur në anën e epërme të rrugës, jo shumë larg nga rruga në pyllin e madh dhe të thellë. Për këta dy persona supozohet se autorët që i vranë ata gjithashtu i varrosën.”

29. Dosja e NJPZH-së përmban një memorandum për përdorim të brendshëm të zyrës së hetuesit të NJPZH-së për shefin e NJPZH-së, i bashkëngjitur në dosjen nr. 2002-087, në të cilin ofrohen informata të azhurnuara për hetimin. Në memorandum thuhet:

“[r]asti i mësipërm është regjistruar për ankesën e [M.P.] me origjinë banor i Banjës së Pejës në Komunën e Istogut por që tani jeton në Mal të zi. Ankuesi dyshonte rrëth trupave të vdekur të tre të afërmve të tij [të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq] të varrosur në fshatin Studenicë në një pyll të Serbisë.Më 05/07/02 pas vizitës në vend të ngjarjes, unë i fotografova varret e dyshuara në pyll dhe u informova nga hetuesi [O.]nga stacioni i Istogut se disa mbetje njerëzore (eshtra) ishin marrë nga të njëjtat varre në muajin mars të vitit 2002,dhe setanimë një rast hetimi ishte në zhvillim e sipër në degën hetimore të stacionit policor të Istogut në këtë drejtim...Të gjitha mbetjet njerëzore të marra në vendin e ngjarjes nga Njësiti Hetimor i Istogut janë akoma në dhomën e dëshmive të stacionit dhe nuk janë dërguar as tek ekzaminuesi kimik e as te ky njësit...Provat materiale të marra nga vendi i ngjarjes nga stacioni i Istogut më 29/03/02 janë akoma në dhomën e dëshmive dhe nevojitet ekzaminimi i parë i mjekësisë ligjore për të përjashtuar mundësinë që mbetjet kanë të bëjnë me të zhdukurit e këtij rasti.”

Hetimi në lidhje me autorin (ët)

30. Dosja hetimore e ofruar nga UNMIK-u nuk përmban ndonjë dokument lidhur me hetimin për gjetjene autorëve.

III. ANKESA

31. Ankuesja ankohet rrëth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla

Petrushiq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesja mbështetet në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

32. Ankuesja, po ashtu, ankohet për dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që i janë shkaktuar asajnga kjo situatë. Në lidhje me këtë, ajo bazohet në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

33. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

34. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural), Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të janë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetëre, kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

35. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standarde e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

36. Paneli, po ashtu, thekson që nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli “shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të janë viktimi e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u”. Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen

UNMIK-ut bien brenda juridiksionit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa u përket ankuesve që ankohen rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksionit *ratione personae* të Panelit.

37. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksionit të vet *rationemateriae*, siç vijon nga neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 35). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tillë, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.
38. Paneli thekson më tutje se nenii 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridikcion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut “që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut”. Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksionit *rationetemporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tillë kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridikcion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], Varnava *dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

39. Ankuesja në esencë pretendon për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Slloboden Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq.
40. Në komentet e tij mbi bazueshmërinë e ankesës, PSSP-ja nuk e konteston se UNMIK-u e kishte përgjegjësinë për të kryer hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Slloboden Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, në pajtim me obligimin e vet të përgjithshëm që të garantojë implementim efektiv të ligjeve vendore që e mbrojnë të drejtën në jetë, sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999) (shih § 9 më lart) dhe e përcaktuar më tutje me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 *mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë*, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 *mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë*, dhe nenin 2 të KEDNJ-së.
41. Në këtë drejtim, PSSP-ja thekson se kjo përgjegjësi rrjedh nga obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së për të kryer hetim efektiv ku zhdukja ndodh në rrethana të dyshimta që

nuk i atribuohen agjentëve të shtetit. Ai argumenton se, në përgjithësi, kur shqyrtohet nëse UNMIK-u e ka përbushur obligimin e vet procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së, Paneli duhet të marrë parasysh rrethanat e veçanta në Kosovë në atë kohë.

42. PSSP-ja konsideron se obligimi i tillë është i dyfishtë, duke përfshirë obligimin për të përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e personit të vdekur; dhe obligimin për të kryer hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës për zhdukjen dhe/apo vdekjen e personit të zhdukur.
43. PSSP-ja shton se në qershor të vitit 1999, “situata e sigurisë në Kosovën e pas konfliktit mbeti e tensionuar. KFOR-i ishte akoma në proces të arritjes së forcës së mjafqueshme për të mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër të incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet.”
44. PSSP-ja argumenton se në praktikën e vet gjyqësore lidhur me nenin 2, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka theksuar se konsideratë e duhur duhet kushtuar vështirësive të pandara në situatat pas konfliktit dhe problemet që kufizojnë aftësinë e autoriteteve hetimore për të hetuar rastet e tillë. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

“Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproportionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës [...].”

45. Sipas mendimit të PSSP-së, si pasojë e konfliktit të Kosovës, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme si ajo në Bosnjë. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.
46. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjosore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë si pasojë e konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrate policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës nga fillimi, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

“Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.

E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë.”

47. PSSP-ja deklaron që policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Ai deklaron më tutje që këta hetues shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, “kufizimet e [t]illa penguan në aftësinë e një institucioni siç është Policia e UNMIK-ut për t'i kryer të gjitha hetimet në një mënyrë [...] që mund të demonstrohet, apo së paku të pritet, në shtetet tjera me institucione më të zhvilluara të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.”
48. Për sa i përket këtij rasti të veçantë, në lidhje me pjesën e parë të obligimit që ka të bëjë me elementin procedural të nenit 2 të KEDNJ-së, PSSP-ja pohon se në dokumente tregohet se një zyrtar i NJPZH-së ishte në kontakt me ankuesen rreth mesit të vitit 2000. PSSP-ja thekson se zyrtarit të NJPZH-së i tregoi ankuesja se më 17 qershori 1999 “[r]reth orës 21:30 [ankuesja] dëgjoi disa të shtëna arme nga drejtimi i shtëpisë së vëllait të saj më të ri; megjithatë, ajo nuk mundi të kontrollonte për të afërmit e saj dhe që nga ajo kohë ajo nuk ka dëgjuar për ta.” Ai gjithashtu thekson se “ZPZHTML dhe NJPZH provuan të kontaktojnë të afërmit e ankueses dhe dëshmitarene supozuar me qëllim që të marrin më shumë informata rreth zhdukjes së tre anëtarëve të familjes së ankueses dhe ndonjë indikacioni të mundshëm që do të mund të conte te vendndodhjet e tyre. Fatkeqësisht, me gjithë përpjekjene Policisë së UNMIK-ut të pasqyruar në dosjen e ZPZHTML-së, nuk kishte asnjë informatë që do të mund të hidhte dritë për vendndodhjen e tre anëtarëve të familjes së ankueses.”
49. PSSP-ja pohon se “[s]ipas raportit për kontributin nérast, NJPZH u informua rreth zhdukjes së tre anëtarëve të ankueses më 5 qershori 2000 dhe një rast u hap sipas dosjes numër 2000-000458. Duke u bazuar në raport, më 3 janar 2001, NJPZH pranoi disa informata nga Serbia se trupat e tre anëtarëve të familjes së ankueses me sa duket ishin gjetur në Istog... Përveç kësaj, NJPZH pranoi një deklaratë të z. [S.P.] vëllait të ankueses. [Z. S.P.] pohoi në deklaratën e tij se ai u informua se gruaja e tij, znj. Radmilla Petrushiq, ishte vrarë dhe trupi i saj ishte gjetur. Ai gjithashtu pohoi se z. Sllobodan Vujaçiq dhe z. Lluka Petrushiq ishin vrarë gjithashtu dhe ishin varrosur afër vendit ku ishte gjetur trupi i gruas së tij. [Z. S.P.] gjithashtu sqaroi më shumë detaje rreth vendndodhjes së varreve.”

50. PSSP-ja gjithashtu thekson se në dokumente thuhet se “hetuesi i [NJPZH-së] vizitoi vendin ku dyshohej se ishin varrosur tre anëtarët e familjes së ankueses. Ai gjithashtu fotografoi varret e dyshuara. Veç kësaj, ai u informua se disa mbetje njerëzore ishin marrë nga të njëjtat varre në mars të vitit 2002 dhe ishin çuar në stacionin e policisë në Istog.” Ai gjithashtu argumenton se “kuptohet se disa ankesa të pavarura ishin dorëzuar lidhur me personat e njëjtë. Njëra nga to është ajo e dorëzuar nga vëllai i ankueses [z. S.P.] sipas 2002-087...Nga dokumentet mund të ketë rast tjetër sipas nr. 2002-00500 në lidhje me varret e njëjta, të cilat ishin vizituar nga hetuesi më 5 korrik 2002. Pasi kjo zyrë pranoi vetëm një letër si dokument nga NJPZH-ja në lidhje me rastin nr. 226/09, ne konsiderojmë se ka të ngjarë se ishte kryer hetim i mëtejshmë, por nuk ishte pasqyruar në dokumentet e pranuara deri më tanë.“
51. PSSP-ja përfundon për sa i përket ankesës se “është e qartë se Policia e UNMIK-ut hapi dhe zhvilloi hetim për vendndodhjen e tre anëtarëve të familjes së ankueses; megjithatë, informatat shtesë mund të ishin të regjistruara në dosjet tjera...Pa shqyrtimin e këtyre dosjeve, është e pamundshme të analizohet se si Policia e UNMIK-ut kreu hetimin e vet në detaje; megjithatë, mund të konstatohet se pistat e hetimit ishin ndjekur por kjo nuk rezultoi me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore apo identifikimin e autorëve.”
52. PSSP-ja deklaron se nuk ka pasur shkelje të nenit 2 të KEDNJ-së për sa i përket pretendimeve që i përban ankesa.

3. Vlerësimi i Panelit

53. Paneli konsideron që ankuesja thirret në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq.
- a) *Dorëzimi i dosjeve relevante*
54. Me kërkesën e Panelit, më 28 shkurt 2013, PSSP-ja ofroi kopjet e dokumenteve në lidhje me këtë hetim, të cilat UNMIK-u ishte në gjendje t'i marrë. Më 20 nëntor 2014, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se nuk ishin gjetur më shumë dosje, dhe kështu hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih § 6 më lart).
55. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet “për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm” (shih GJEDNJ, *Celikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

56. Përveç kësaj, Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe dështimi për ta bërë këtë mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2.
57. Paneli nuk ka asnë arsyë të dyshojë se UNMIK-u nuk bëri të gjitha përpjekjet me qëllim të marrjes së dokumenteve relevante hetimore. Megjithatë, UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rrreth asaj se pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë mungojnë.
58. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).
- b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2*
59. Së pari, Paneli konsideron që përbajtja e kufizuar e dosjeve hetimore ngrit çështjen e peshës së dëshmisë. Në lidhje me këtë, Paneli i referohet qasjes së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe, po ashtu, Komisionit të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ) mbi çështjen. Rregull e përgjithshme është që i takon palës që e mbron një propozim apo fakt, ta dëshmojë atë, por kjo nuk është një rregull rigjide.
60. Duke ndjekur këtë rregull të përgjithshme, në fazën e pranueshmërisë, parashtruesi duhet t'i paraqesë faktet të cilat i mbështesin akuzat për përgjegjësinë e shtetit, kjo do të thotë, të krijojë një rast *prima facie* kundër autoriteteve (shih, mutatis mutandis, *GJEDNJ, Artico kundër Italisë*, nr. 6694/74, vendimi i gjykatës, 13 maj 1980, §§ 29-30, seria A nr. 37; *GJEDNJ, Toğcu kundër Turqisë*, nr. 27601/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 95). Megjithatë, Gjykata Evropiane konsideron më tutje që "... në rastet ku ngjarjet në fjalë janë krejtësisht, apo në pjesën më të madhe, në kuadër të dijes ekskluzive të autoriteteve ... pesha e dëshmisë atëherë mund të vlerësohet se bie mbi autoritetet për të dhënë një sqarim të kënaqshëm dhe bindës" (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart në § 38, në §§ 183-184).
61. Gjykata Evropiane po ashtu deklaron që "... i takon Qeverisë të sjellë prova përfundimisht pse dokumentet në fjalë nuk mund të shërbejnë për t'i vërtetuar akuzat e bëra nga parashtruesit, apo të japë një sqarim të kënaqshëm dhe bindës se si kanë ndodhur ngjarjet në fjalë, dhe me dështimin për të bërë këtë do të dalë një çështje sipas nenit 2 dhe/apo nenit 3 të Konventës" (shih GJEDNJ, *Akkum dhe të tjerët kundër Turqisë* nr. 21894/93, vendimi i gjykatës, 24 qershor 2005, § 211, KEDNJ 2005-II (pjesë të shkëputura)). Gjykata shton që "... [nëse] ato [autoritetet] pastaj dështojnë t'i zbulojnë dokumentet vendimtare për t'i mundësuar gjykatës t'i verifikojë faktet apo ndryshe të japë një sqarim të kënaqshëm dhe bindës, mund të nxirren konkluzione të forta" (shih GJEDNJ, *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë* [DHL], përmendur më lart në § 38, në § 184; shih gjithashtu, KDNJ, Benaniza kundër Algjerisë, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007; KDNJ, *Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008).

62. Paneli e kuption që jurisprudanca ndërkombejtare është zhvilluar në një kontekst ku Qeveria përkatëse mund të përfshihet në akuza esenciale, që nuk është rasti me UNMIK-un. Megjithatë, Paneli konsideron se, meqë dokumentacioni ka qenë nën kontrollin ekskluziv të autoriteteve të UNMIK-ut, së paku deri te dorëzimi tek EULEX-i, parimi që mund të nxirren “konkluzione të forta” nga mungesa e dokumentacionit, është i zbatueshëm (shih PKDNJ, B.A., nr. 52/09, mendimi i 1 shkurtit të vitit 2013, § 53).
63. Së dyti, Paneli thekson që obligimi pozitiv për t’i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombejtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga (KDNJ) siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenen 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih Komiteti i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ), Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detauar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përbledhëse (1991) dhe “Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra” (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombejtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.
64. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankueses, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që “[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t’i “sigruuar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë”, kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann* dhe të tjerët *kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 86, Raportet 1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).
65. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të sigruuar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana

kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 38 më lart në § 136; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, nr. 10865/09, 45886/07 dhe 32431/08, vendimi i 17 shtatorit të vitit 2014, § 317).

66. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, apo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t’ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur më lart në § 321).
67. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që “përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënia së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 38 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).
68. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t’i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 64më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë*, nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105). Në të njëjtën kohë, autoritetet duhet gjithmonë të bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk duhet të mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre (shih GJEDNJ [DHL], *El Masri kundër “ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë”*, nr. 39630/09, vendimi i 13 dhjetorit të vitit 2012, § 183; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 65 më lart, në § 322).

69. Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuptohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetet është jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i gjykatës, 14 mars 2002, § 72, KEDNJ 2002-II; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 65 më lart, në § 323).
70. Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, e cila situatë nuk është në rastin aktual, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që “obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 67 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 38 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural “nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetveti të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 64).
71. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmë i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legitime (shih, Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë, përmendur në § 66 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, Isayeva kundër Rusisë, përmendur në § 66 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 65 më lart, në § 324).
72. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimave por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të krimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, përmendur në § 68 më lart, në § 191; GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të

Organizatës së Kombeve të Bashkuara, “e drejta për ta ditur të vërtetën nënkupton njohurinë e tërë dhe të plotë rreth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrethanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkupton të drejtën për të ditur përfatim dhe vendndodhjen e viktimit” (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe Thomas Sankara kundër Burkina Faos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preambula dhe neni 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, *Parimet kryesore përsigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit*; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

c) *Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës*

73. Paneli është i vetëdijshëm që z. Slloboden Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq u rrëmbyen pak pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, menjëherë pas konfliktit të armatosur kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.
74. Nga ana e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte përdetyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.
75. Paneli konsideron që kjo ngrit dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tillë duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.
76. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnje rrethanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Milogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44;

Berisha dhe të tjerët, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011, § 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

77. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembuje të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 67 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në “kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur” (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 71 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 66 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 66 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).
78. Gjykata ka pranuar që “ku vdekja që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodh në rrrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe [...] shtrëngesat konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet” (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart në §164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që “obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembuje të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në §64 më lart, në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrikulu kundër Turqisë*, nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).
79. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangje, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në §58 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

80. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkuption që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftesinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tillë, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuftimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tillë, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimate dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë ceneshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se “funksionon mirë” dhe është “i qëndrueshëm” (shih § 15 më lart).
81. Paneli gjithashtu tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, § 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragu minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsyen, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.
82. Në fund, duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproportionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproportionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 67 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).
83. Paneli e ka paraqitur në dosje se ai tanimë e ka analizuar efektivitetin sipas nenit 2 të hetimeve të shumta të kryera nga UNMIK-u në lidhje me vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet e ndërlidhura me konfliktin në Kosovë. Paneli i ka identifikuar mangësitë e përgjithshme në këto hetime siç janë vonesat në regjistrimin e rasteve dhe periudhat e gjata të mosaktivitetit që nga fillimi dhe në periudhën nën juridikcion të Panelit;dështimi për të ndërmarrë hapa themelorë hetimorë dhe ndjekur pista të qarta të hetimit; mungesa e bashkërendimit në mes

njësiteve të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut; mungesa e shqyrtimeve të rregullta dhe kuptimplota të rasteve; mungesa e mbikëqyrjes prokuroriale dhe dështimi për t'u ofruar anëtarëve të familjes informatat e nevojshme minimale për gjendjen e hetimit (krahasoje me GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusicë*, përmendur në § 70 më lart, § 123). Paneli gjithashtu regjistron dështimet sistemore sikur një sistem i mangët i vendosjes së prioriteteve dhe mungesa e pranim-dorëzimit të duhur. Në shumicën e këtyre rasteve Paneli ka gjetur se hetimet nuk ishin efektive në kuptim të nenit 2 dhe se dështimet e UNMIK-ut, të cilat vazhduan gjatë gjithë periudhës së juridikzionit të Panelit, nuk mund të justifikoheshin në drithë të vështirësive që UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

84. PSSP-ja thekson se “është e qartë se Policia e UNMIK-ut hapi dhe zhvilloi hetim për vendndodhjen e tre anëtarëve të familjes së ankueses; megjithatë, informatat shtesë mund të ishin të regjistruala në dosjet tjera ... Pa shqyrtimin e këtyre dosjeve, është e pamundshme të analizohet se si Policia e UNMIK-ut kreu hetimin e vet në detaje; megjithatë, mund të konstatohet se pistat e hetimit ishin ndjekur por kjo nuk rezultoi me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore apo identifikimin e autorëve” (shih § 51më lart).
85. Në lidhje me këtë, Paneli së pari e trajton çështjen e peshës së dëshmisë. Në fazën e pranueshmërisë, Paneli ishte i kënaqur se pretendimet e ankueses nuk ishin të pabazuara dhe kështu, ai pranoi ekzistencën e një rasti *prima facie*: që z. Slloboden Vujaçiq, z. Lluka Petrushiqdheznj. Radmilla Petrushiq u rrëmbyen në rrëthana kërcënimi për jetë dhe që UNMIK-u u vu në dijeni për zhdukjen e tyre më së voni në qershor të vitit 2000 (shih § 25 më lart).
86. Prandaj, duke zbatuar parimet e diskutuara më lart (shih §§ 59-62), Paneli konsideron se pesha e dëshmisë është bartur te pala e paditur, kështu që i takon UNMIK-ut t'i ofrojë Panelit dëshmi për një hetim adekuat si mbrojtje ndaj pretendimeve të paraqitura nga ankuesja dhe të pranuara nga Paneli si të pranueshme. UNMIK-u nuk është liruar nga obligimi i vet në lidhje me këtë, pasi nuk ka paraqitur dosje të plotë hetimore e as që ka sqaruar në një mënyrë “të kënaqshme dhe bindëse” dështimin e vet për ta bërë këtë. Prandaj, Paneli do të nxjerrë konkluzione nga kjo situatë.
87. Paneli nxjerr përfundim nga përbajtja e kufizuar e dosjes hetimore se ka ndodhur njëra nga situatat vijuese: nuk është kryer kurrfarë hetimi i duhur; UNMIK-u qëllimisht zgjodhi mos t'ia paraqesë dosjen Panelit, pavarësisht nga obligimi i vet për të bashkëpunuar me Panelin dhe ofrojë atij ndihmën e nevojshme, duke përfshirë lëshimin e dokumenteve relevante për ankesat sipas nenit 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12: dosja nuk i është dorëzuar si duhet EULEX-it; apo UNMIK-u ka dështuar ta marrë dosjen nga kujdestari aktual.
88. Paneli tashmë ka theksuar se nuk ka arsyet e dyshojë në qëllimin e mirë të UNMIK-ut për kërkimin dhe sigurimin e dosjes së plotë hetimore për shqyrtimin e tij. Megjithatë, Paneli konsideron se cilido nga këto sqarime potenciale të jetë i zbatueshëm, tregon një dështim, që drejtpërdrejt i atribuohet UNMIK-ut kur ka ushtruar funksionet e veta ekzekutive apo në kapacitetin e tij të tanishëm.

89. Paneli thekson që kishte mangësi të dukshme në kryerjen e hetimit nga zanafilla e tij. Megjithatë, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridikcionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 38 më lart), Paneli sjell ndërmend që është kompetent *ratione temporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 67 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 17 më lart).
90. Paneli thekson në lidhje me këtë që, sipas Raportit vjetor të vitit 2000 të Policisë së UNMIK-ut, kompetencat e plota ekzekutive policore në rajonin e Prishtinës nga 19 shtatori i vitit 1999, duke përfshirë hetimet penale, ishin nën autoritetin e plotë të Policisë së UNMIK-ut. Prandaj, ishte përgjegjësi i UNMIK-ut të sigurojë, *e para*, që hetimi të kryhet në mënyrë ekspeditive dhe efikase; *e dyta*, që i gjithë materiali relevant hetimor t'i dorëzohet siç duhet autoritetit që merr përgjegjësinë për hetim (EULEX-it); dhe *e treta*, që dosjet hetimore të mund të zbulohen dhe të merren nëse ka nevojë në ndonjë fazë më vonë.
91. Paneli rikujton deklaratën e ankueses se rrëmbimi i të afërmve të saj iu reportua menjëherë KFOR-it, Kryqit të Kuq të Malit të Zi, KNKK-së dhe Ambasadës Italiane. Duke mos qenë në gjendje për të verifikuar se kur informata rreth rrëmbimit arri i faktikisht tek autoritetet e UNMIK-ut, Paneli konsideron se në çdo rast deri më 1 qershor 2000, më së voni, UNMIK-u duhet të ketë qenë plotësish në dijeni për rrëmbimin e z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq. Me këtë datë, një hetues i NJPZH-së i dërgoi një memorandum për përdorim të brendshëm të zyrës udhëheqësit të NJPZH-së duke e informuar atë se ai ishte kontaktuar nga ankuesja dhe ajo e kishte informar atë rreth rrëmbimit të të afërmve të saj (shih § 25më lart).
92. Paneli thekson se PSSP-ja deklaron se “ZPZHML u vu në dijeni për zhdukjen e tyre në mesin e vitit 2000.” Veprimi i vetëm i ndërmarrë nga NJPZH-ja në këtë kohë duket të ketë qenë caktimi për rastin i një numri të dosjes për rastin dhe regjistrimi i informatave ante-mortem tanimë të mbledhura nga KNKK-ja. Paneli thekson se informatat ante-mortem për z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq përmbanin detajet e plota për kontakt, duke përfshirë adresën për kontakt dhe numrat e telefonit në Serbi të të dyve, ankueses dhe vëllait të saj z. M.P. Megjithatë, nuk ka asnje indikacion në dosje se NJPZH kontaktoi, apo bëri përpjekje t'i kontaktojë ata, me qëllim të mbledhjes së informatave tjera për rrëmbimin e z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq.
93. Në dosjen hetimore tregohet se aktivitetet e vetme të kryera nga NJPZH e UNMIK-ut në këtë rast ishin marrja e deklaratës së dëshmitarit nga vëllai i z. Lluka Petrushiq z. S.P. më 21 maj 2002 (shih § 28më lart), dhe vizita e hetuesit të NJPZH-së në vendin e mundshëm të varrimit më 5 korrik 2002 (shih § 29më lart). Paneli thekson me shqetësim se në dosje thuhet se mbetjenjerëzore u morën nga vendi i varrimit por nuk ka të dhëna tjera në dosje për atë se çfarë ndodhi më vonë me këto mbetje njerëzore. Paneli me shqetësim e thekson se përmendja e fundit e mbetjeve njerëzore është bërë nga hetuesi i NJPZH-së në një memorandum për përdorim të brendshëm në zyrë në të cilin thuhet “[P]rovat materiale të marra nga vendi i

ngjarjes nga stacioni i Istogut më 29/03/02 janë akoma në dhomën e dëshmive dhe nevojitet ekzaminimi i parë i mjekësisë ligjore për të përjashtuar mundësinë që mbetjet kanë të bëjnë me të zhdukurit e këtij rasti” (shih § 29më lart). Shqetësimi i Panelit nuk lehtësohet pas deklaratës së PSSP-së se “ne konsiderojmë se ka të ngjarë se ishte kryer hetim i mëtejmë, por nuk ishte pasqyruar në dokumentet e pranuara deri më tanë” (shih § 50më lart).

94. Paneli gjithashtu thekson se nuk ka asnjë indikacion në dosje se Policia e UNMIK-ut kërkoi të dhëna tjera nga ankuesja apo dëshmitarët e mundshëm N.F.dheH.A. (shih § 25më lart). Veç kësaj, nuk ka asnjë dëshmi në dosje se Policia e UNMIK-ut ndërmori ndonjë hap themelor, sikur “kontrolli” i lagjes në të cilën jetonin z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq kur u rrëmbyen, për të gjetur dhe intervistuar dëshmitarët e mundshëm të cilët do të mund të hidhnin dritë mbi rrëthanat që ndërlidhen me rrëmbimin e tyre. Paneli gjithashtu thekson se nuk ka asnjë indikacion në dosje se Policia e UNMIK-ut bëri përpjekje ta gjejë dhe intervistojë Q.L., i cili thuhet ta ketë zbuluar trupin e znj. Radmilla Petrushiq në vitin 2002 (shih § 28më lart).
95. Duke u kthyer te periudha nën juridikcionin e tij, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas kësaj date kritike vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore dhe kështu, në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar (shih § 70 më lart), vlerësimi për gjithë hetimin është sjellë brenda periudhës së juridikcionit të Panelit.
96. Paneli konsideron se, pasi mbetjet mortore të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq nuk janë gjetur dhe ata që janë përgjegjës për krimin nuk janë identifikuar, Policia e UNMIK-ut ishte e obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrta rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, si dhe t'i informojë të afërmët e tyre për ndonjë pistë të re të mundshme hetimore.
97. Paneli thekson se nuk ka asnjë dëshmi të paraqitur në dosje se ishte kryer apo madje menduar ndonjë aktivitet hetimor. Veç kësaj, Paneli thekson me shqetësim se, në një shhangje të dukshme nga procedura normale e NJHKL-së, nuk ka asnjë dëshmi se hetimi ishte shqyrta ndonjëherë nga NJHKL-ja apo se ishte menduar ndonjë shqyrtim tjetër.
98. Mungesa e qartë e një reagimi të menjëhershëm të Policisë së UNMIK-ut, dhe mungesa e ndonjë veprimi adekuat në fazat e mëvonshme, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme t'i hetojnë aktet e tilla kriminale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrëthanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u cekën më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë.
99. Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që detyra për të hetuar nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjellë rezultate të kënaqshme. Sidoqoftë, një hetim i tillë duhet të ndërmerrë seriozisht dhe jo për një formalitet të thjeshtë. Paneli konsideron se, duke pasur parasysh të gjitha rrëthanat e rastit të veçantë, nuk janë ndërmarrë të gjithë hapat

e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt identifikimit të autorëve dhe sjelljes së tyre para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat dhe në pajtueshmëri me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 67 më lart), siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.

100. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që nenin 2 gjithashtu kërkon që në të gjitha rastet duhet të jetë i përfshirë në hetim i afërmë i viktimës deri në shkallën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij legjitime.

101. Paneli thekson se në dosjen hetimore tregohet se hera e vetme që Policia e UNMIK-ut kontaktoi të afërmit e z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq ishte kur zyrtarët e NJPZH-së morën deklaratë dëshmitari nga vëllai i z. Lluka Petrushiq z. S.P. më 21 maj 2002. Prandaj, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte i hapur për shqyrtim publik, siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.

102. Nga ana e tij, në drithë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konsideron se rasti i z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, si dhe rastet e tjera të vrasjeve, rrëmbimeve dhe zhdukjeve të shqyrtuara më parë, paraqesin shembull të mirë të hetimeve sipërfaqësore dhe joproductive të Policisë së UNMIK-ut për vrasjet dhe zhdukjet në Kosovë (shih § 83 më lart; krahasoje me KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aizan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 79 më lart, në § 11.4; shih gjithashtu PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, §§ 85 dhe 101).

103. Në drithë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi të kryejë një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

104. Paneli konsideron që ankuesja mbështetet, në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë e lirë nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues që rrjedh nga rrëmbimi dhe vrasja e mundshme e burrit të saj, vëllait të saj dhe kunatës së saj, e garantuar sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

105. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 33 -38 më lart).

106. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, “esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e “zhdukjes” së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre” (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë*, nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik

1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendor në § 78 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 67 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë*, nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). “Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve” (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

107. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë*, nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

108. Ankuesja pohon që mungesa e informatave dhe sigurisë që kanë të bëjnë me rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin e tyre, i shkaktoi asaj dhe familjes së saj vuajtje mentale.
109. Për sa i përket nenit 3, PSSP-ja deklaron se ndonëse pjesa më e madhe e jurisprudencës lidhur me nenin 3 është zhvilluar në lidhje me zhdukjet që i atribuohen shtetit apo agjentëve të shtetit, Gjykata Evropiane poashtu ka gjetur që një shkelje e nenit 3 mundet gjithashtu të dal në rastet “ku dështimi i autoriteteve për t’iu përgjigjur kërkesave për informata të të afërmve apo pengesat e vendosura në rrugën e tyre, ua ka lënë atyre bartjen e peshës kryesore të përpjekjeve për të zbuluar ndonjë fakt, e që mund të vlerësohet si shfaqje e një mospërfillje flagrante, të vazhdueshme dhe të pakuptimtë të obligimit për të dhënë shpjegime për vendndodhjen dhe fatin e një personi të zhdukur”.
110. Për sa i përket rastit në fjalë, PSSP-ja pranon ekzistencën e një marrëdhënie të ngushtë në mes ankueses dhe z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq. Ai thekson më tutje se është e dukshme se ankuesja nuk ishte dëshmitare e rrëmbimit, dhe as që ishte “në afërsi të vendit të ngjarjes në kohën kur kjo ndodhi”. Për sa i përket sjelljes së autoriteteve, PSSP-ja argumenton se nuk ka pasur pohime të bëra nga ankuesja “për ndonjë qëllim të keq të personelit të UNMIK-ut, i përfshirë në çështje e as ndonjë qëndrim të UNMIK-ut që dëshmon për ndonjë mospërfillje të seriozitetit të çështjes, apo emocioneve të ankueses dhe familjes së saj në lidhje me zhdukjen e tre anëtarëve të familjes së saj”. Për këtë arsy, sipas mendimit të PSSP-së, “nuk ka asnjë dëshmi se UNMIK-u, kur iu përgjigj kërkesave për informata nga ankuesja, veproi në një mënyrë që do të përbënte shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së”.
111. PSSP-ja nuk e konteston dhimbjen dhe vuajtjen e kuptueshme dhe të dukshme mentale të ankueses; megjithatë ai argumenton se kjo nuk mund t’i atribuohet UNMIK-ut, por “më parë është rezultat i vuajtjes së pandarë të shkaktuar nga zhdukja e një anëtarë të ngushtë të

familjes”. Ai thekson se, në këtë kuptim, Gjykata Evropiane ka konsideruar se vuajtja e anëtarëve të familjes duhet të ketë “një tipar të dallueshëm” nga shqetësimi emocional, i cili mund të vlerësohet që u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut.

112. Prandaj, PSSP-ja argumenton senuk ka pasur shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

113. Sikurse nisi 2, edhe nisi 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë*, nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me ninin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerëzor dhe degradues vlen, madje në rrëthanat më të vështira.

114. Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendur në § 63 më lart, në § 150).

115. Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimini i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.

116. KDNJ-a gjithashtu ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasiguria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ ka gjykuar që “zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7 [të Konventës]”, që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerëzor dhe degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).

117. Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimi e trajtimit në kundërshtim me ninin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistanca e “faktorëve të

veçantë, të cilët i japid vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut". Gjykata më tutje konsideron që "elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrithanat e veçanta të marrëdhënies, shkalla deri në të cilën anëtarit i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve" (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 105 më lart, në § 94).

118. Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimate, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrithanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi "kuptimplotë" nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë*, nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazhdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës*, nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).
119. KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njojur anëtarët e familjes së personave të zhdukur apo të pagjetur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), vëllezërit dhe motrat (*El Abani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët) (*Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007) (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, në § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individi, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e pamjaftueshme të autoriteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimës dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë (*Aboussedra kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni thekson që "[p]a dashur të sqarohen të gjitha rrithanat e viktimizimit indirekt, Komisioni konsideron që dështimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për t'i kryer obligimet e veta, për t'i hetuar dhe qartësuar rrithanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të janë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autori erdhi për të

gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (...), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rrethanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rrethanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur” (shih KDNJ, *Amirov kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 79 më lart, në § 11.7).

120. Paneli gjithashtu e merr parasysh që sipas Gjykatës Evropiane, analiza e reagimit të autoriteteve nuk duhet të kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, sipas mendimit të gjykatës, vlerësimi i mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve duhet të jetë i përgjithshëm dhe i vazhdueshëm ” (shih GJEDNJ, *Açış kundër Turqisë*, nr. 7050/05, vendimi i gjykatës, 1 shkurt 2011, § 45).
 121. Në lidhje me këtë, është qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 116 më lart, në § 109; GJEDNJ, *Gelayevi kundër Rusisë*, nr. 20216/07, përmendur në § 106 më lart, në § 147; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 78 më lart, në § 140).
 122. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës për rrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë*, nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Megjithatë, në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk është i implikuar në asnjë mënyrë në zhdukjen aktuale dhe UNMIK-u nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të parashtrueses, të shkaktuar nga kryerja e krimtit.
 123. Paneli është i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së përgjegjësisë së shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk është bindur që sjellja e autoriteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t'i ketë shkaktuar vetveti shqetësim mental parashtruesit, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili është i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë*, nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershor 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë*, nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).
- b) Aplikueshmëria e nenit 3 në kontekstin e Kosovës*
124. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimi të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 73 – 83 më lart).
 125. Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t'i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve dhe gjithashtu të konsiderojë

cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit. Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm” (shih §15 më lart).

126. Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.
127. Për këto arsyе, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankuesit në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, arrin deri në një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.

c) Pajtueshmëria me nenin 3 në rastin aktual

128. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.
129. Paneli thekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankueses dhe viktimave pasi ajo është gruaja e z. Sllobodan Vujaçiq, motra e z. Lluka Petrushiq dhe kunata e znj. Radmilla Petrushiq.
130. Paneli rikujton dështimin e provuar më lart në lidhje me obligimin procedural sipas nenit 2, me gjithë faktin se Policia e UNMIK-ut i kishte informatat minimale të nevojshme për të zhvilluar hetim nga fillimi. Në këtë drejtim, Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3 mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankueses në tërësinë e tyre.
131. Siç është treguar më lart për sa i përket nenit 2, nuk ështëkryer hetim i duhur në këtë rast. Kontakti i vetëm i regjistruar në mes familjes së ankueses dhe autoriteteve të UNMIK-ut ishte kur ajo kontakttoi hetuesin e NJPZH-së në qershori të vitit 2000 për t'i dhënë informata lidhur me rrëmbimet e të afërmve të saj (shih § 25më lart), dhe më 16 maj 2002 kur Policia e UNMIK-ut mori deklaratë dëshmitari nga vëllai i z. Lluka Petrushiq z. S.P. Deri më tanë, pothuaj 15 vjet pas rrëmbimit të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, ata nuk kanë marrë asnjë informatë përfatim e tyre apo gjendjen e hetimit.
132. Duke nxjerrë konkluzione nga dështimi i UNMIK-ut që të japë sqarim bindës përmungesën e ndonjë kontakti me ankuesen, Paneli konsideron që kjo situatë, e cila vazhdoi në periudhën e juridiksionit të përkohshëm të Panelit, i shkaktoi pasiguri të madhe ankueses dhe familjes së saj përfatim e të afërmve të saj dhe gjendjen e hetimit.
133. Veç kësaj, Paneli nuk pajtohet fuqishëm me argumentin e PSSP-së se ankuesja nuk ishte “në afërsi të vendit të ngjarjes në kohën kur kjo ndodhi” (shih § 110më lart). Paneli thekson se PSSP-ja ka theksuar më parë se ankuesja ishte mjaft afër vendit të rrëmbimit përfatim e dëgjuar “disa të shtëna arme nga drejtimi i shtëpisë së vëllait të saj më të ri...” (shih § 48më lart).

134. Duke pasur parasysh këtë që u tha më lart, Paneli konklodon që ankuesja përjetoi shqetësim të rëndë dhe dhimbje për një periudhë kohore të zgjatur dhe të vazhdueshme, nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut e kanë trajtuar rastin dhe si rezultat i pamundësisë së saj për të zbuluar se çfarë u ka ndodhur të afërmve të saj. Në lidhje me këtë, është e qartë që, në çdo situatë, dhimbja e një gruaje dhe motre e cila duhet të jetojë në pasiguri rrith fatit të burrit të saj, vëllait të saj dhe kunatës së saj është e padurueshme.
135. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të ankueses, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

136. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërbimit.
137. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrethanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administruet territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që të hetojë në mënyrë efektive rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq, dhe dështimi i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimave dhe më të afërmve, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.
138. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuante, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bënë të vështirë arritjen e përbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.
139. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 17), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.
140. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa i përket ankueses dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-ut:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridiksion të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, përmendur në § 112 më lart, në § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet në dispozicion të tij *vis-à-vis* autoriteteteve kompetente të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkesat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrëthanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe vrasja e mundshme e z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq do të tregohen dhe që autorët e mundshëm do të sillen para drejtësisë. Ankuesja dhe/apo më të afërmit, do të informohen për veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;
- Të pranojë publikisht, duke përfshirë mediet, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të z. Sllobodan Vujaçiq, z. Lluka Petrushiq dhe znj. Radmilla Petrushiq dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar dhe t'u kërkojë falje publike ankueses dhe familjes së saj në lidhje me këtë;
- Të ndërmarrë hapa të duhur për pagesën e kompensimit adekuat për ankuesen, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë ankueses si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsyet e Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjerë të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;

- Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standartet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

- 1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**
- 2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT PËR SA I PËRKET RRËMBIMIT DHE VRASJEN SË MUNDSHME TË Z. SLLOBODAN VUJAÇIQ, Z. LLUKA PETRUSHIQ DHE ZNJ. RADMILLA PETRUSHIQ;**
- 3. REKOMANDON QË UNMIK-u:**
 - a. T'U KËRKOJË AUTORITETEVE KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN DHE VRASJEN E MUNDSHME TË Z. SLLOBODAN VUJAÇIQ, Z. LLUKA PETRUSHIQ DHE ZNJ. RADMILLA PETRUSHIQ DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;**
 - b. TË PRANOJË PUBLIKISHT, DUKE PËRFSHIRË MEDIET, PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN DHE VRASJEN E MUNDSHME TË Z. SLLOBODAN VUJAÇIQ, Z. LLUKA PETRUSHIQ DHE ZNJ. RADMILLA PETRUSHIQ DHE GJITHASHTU PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJEN MENTALE TË SHAKTUAR DHE T'I KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESES DHE FAMILJES SË SAJ;**
 - c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESES PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 DHE 3 TË KEDNJ-së;**
 - d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;**
 - e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;**
 - f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESEN DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.**

Andrey Antonov

Marek Nowicki

Zyrtar ekzekutiv

Kryesues

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU - Njësiti Qendror për Hetim Penal

CCPR - Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike

DOJ - Departamenti i Drejtësisë

DPPO – Zyra Prokurorisë Publike të Qarkut

ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut

ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut

EU – Bashkimi Evropian

EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë

FRY – Republika Federale e Jugosllavisë

FYROM- ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë

HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut

HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut

HQ – Shtabi (Selia) i Përgjithshëm

IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut

ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur

ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq

ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi

KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)

KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës

MoU - Memorandum i mirëkuptimit

MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur

NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut

OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore

OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

RIU – Njësiti Rajonal për Hetim

SIU – Njësiti për Hetime Speciale i Sigurimit të UNMIK-ut

SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm

UN – Kombet e Bashkuara

UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë

UNMIK – Misioni i Administratës së Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë

VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave

WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës